

אוצרות המגיד ממעוז הוי"ט

בית מדרשו של המגיד

סיכום ותמצות דברי תורתו של המגיד

המשכת השפע על ידי ההתקשרות

במאמר זה מבאר רבינו את ענין מלחמתו של יעקב בשרו של עשו, ובו מבאר רבינו את שני הדרגות של המשכות המוחין, שהראשונה במחשבה והיא שורש המשכה, כשמתעוררת מחשבתו של המשפיע להתחבר במחשבתו של המקבל ולעיין בהרגשתו איך מרגיש ומה חסר לו, ועל ידי זה גופא נעשה תחילת המשכה כפי שהוא ברוחניות, כי תחילת הארת הדרגה התחתונה שהיא העני בדעת, היא על ידי ההכרה בחסרונו. ואמנם תכלית המשכה בפועל היא רק כשמחשבת העשיר ומחשבת העני מתחברים בלב אחד והעשיר מרגיש בצער העני, ובמשל הגשמי של עשיר ועני, יש בזה טעם לשבח, שאז העני שלבו של העשיר מחובר לצערו, מתרחבת דעתו כשהוא רואה שהעשיר עמו בצרה, וממילא, כיון שהעשיר עמו בצרה ודואג לרווחתו - שוב אינו נחשב לעני, ומתרחבת דעתו.

אמנם בהשפעה רוחנית עצם ההתחברות בין לב העשיר ללב העני היא עצמה עיקר ההשפעה, והיפך הסדר בגשמיות שההתחברות בין לב העני ללב העשיר היא רק הכנה להמשכה השניה שהיא רחמיו של העשיר על העני בפועל, שיתן לו ממון או מזונות. וטעם הדבר הוא כי ההשפעה ברוחניות נעשית על ידי יחוד, כלומר שהמקבל מתייחד עם רצונו ומחשבתו של המשפיע אליו, ועל ידי זה הוא מקבל את האור של המשפיע, כי ההשפעה הרוחנית היא כנר המדליק מנר, שרק על ידי הקרבה בפועל בין שני האורות מקבלים זה מזה.

וענין זה מבואר בדברי רבינו, שמדגיש כי המשכת ההטבה היא על ידי מידת יוסף שהיא המשכת הדעת אל המקבל, אשר על ידי ההתקשרות בין המשפיע למקבל, ויותר מזה, שכל עיקר המשכה מתעוררת דווקא על ידי בחינה זאת - שהיא מצד המקבל, (היינו מצד בני ישראל).

והכוונה בזה הוא כמו שנתבאר בספרי תלמידי רבינו, על הפסוק "וירא אלוקים את בני ישראל... וידע אלוקים", שבפירושו עוסק רבינו במאמר זה, ויש להבין, הלא הבורא יתברך אין בו השתנות, היתכן שלפני כן לא ראה בצערם ועכשיו ראה, הלא בוודאי אין שינוי רצון לפניו. וביארו שהכוונה היא שהקב"ה המשיך לבני ישראל את כח הראייה (שהוא החכמה), וזהו 'וידע אלוקים' - שהמשיך להם את אור הדעת, ועל ידי כך נטע בהם את אור הגאולה שהוא היציאה מגלות הדעת. והביאו סימוכין לזה ממה שפירש רבינו המגיד, שהראייה היא כינוי להשפעה של התחברות המחשבה, שעל ידי נמשכת הארת החכמה.

ומבואר בספרי תלמידי המגיד, שהתחברות זאת נעשית על ידי שצעקו בני ישראל אל ה', ועל ידי זה נתחבר הקב"ה אליהם כמשל העשיר הרואה בצער העני על ידי שמתחבר אליו לתת לב להתבונן בו, והיינו על ידי מידת יוסף - מידת ההתקשרות, שכאשר בן ישראל מתקשר אל הקב"ה בתפילתו, התקשרות שכל תכליתה להתדבק בהקב"ה ולא דווקא לפעול ישועות, אזי התקשרות זאת מרוממת את האדם אל הקב"ה, ואז ממילא הקב"ה מתקשר בו, ואז נמשכת הארת הדעת להמתיק כל הדינים.

ויש שביארו מאמר זה גם על דרך העבודה, שתחילת הכרתת המקיפים של הקליפה - שורש בחינת עשיו, הוא על ידי שנותן האדם דעת להבין חסרונו וריחוקו מהש"ת, וזהו בחינת ישראל, והשלמת התיקון הוא על ידי הרחמים ממש שמרחם על נפש האלוקית להעלותה משיביתה.

מגיד מראשית

תורתו של המגיד ויע"א לפרשת השבוע

הַטַּעַם לָמָּה בַּתְּחִלָּה נִקְרָא פְּנִיָּאל בְּיַד (בראשית לב לא), וְאַחַר כֵּן (שם לב) פְּנוּאֵל בּוֹא"ו. וְהַעֲנִינוּ, כִּי יְדוּעַ שְׁמֵדַת יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל הוּא מֵדַת רַחֲמָנוּת, שֶׁהִיא מְמוּצָע הַמּוּחָבֵר בֵּין מִידוֹת אַבְרָהָם וַיִּצְחָק, שֶׁהֵם חֶסֶד וְגְבוּרָה.

וְהִנֵּה בְּמִדַּת רַחֲמָנוּת יֵשׁ שְׁנֵי הַמְּשֻׁכּוֹת, מִידַת הַרְחַמְנוּת שֶׁעַל יְדֵה נִמְשַׁכְת הַהִשְׁפָּעָה, הִיא עֲצֻמָּה נִבְנִית וּמִתְיִסְדַּת בְּשְׁנֵי שְׁלֵבִים, כִּי הַרְחַמְנוּת יֵשׁ בַּה שְׁנֵי מַחֲשׁוֹת: (א) שֶׁהַעֲשִׂיר יִתְקַרֵּב אֶל הָעֵנִי. (ב) שִׁישׁ לְרַחֵם עָלָיו בְּפוּעַל.

לְמַשָּׁל, כְּשֶׁאֶחָד הוּא עֹשִׂיר בְּאִיזָה מֵדָה שִׁיְהִיָּה בְּאִיזָה עֵינֵי שְׁכָלִי, וְרוֹאֶה לְמִי שֶׁהוּא עֵנִי בְּזוֹ הַמֵּדָה, וְנִתְעוֹרֵר לוֹ מִדַּת רַחֲמָנוּת שְׁמֵרַחֵם עַל הָעֵנִי עַל שֶׁנִּחְסַרְת מִמֶּנּוּ מִידָה זֹאת, הִנֵּה מִתְחַלָּה, קֹדֶם שְׁמֵרַחֵם עָלָיו בְּפוּעַל וְרַק חוֹשֵׁב וּמַעֲיִין בְּחֶסְרוֹנֹו, נַעֲשֶׂה הַמְּשֻׁכָּה רְאוּשׁוֹנָה בְּמִדַּת רַחֲמָנוּת שִׁיתָן לְבוֹ לְהִסְתַּכַּל עַל עֵנָיו יִסְרוּיו וְצַעְרוֹ שֶׁל הָעֵנִי, וְהִיא הַשְּׁלֵב הָרִאשׁוֹן בְּרַחֲמָנוּת - שֶׁמִּצַּעַר עֲצֻמוּ בְּצַעַר הָעֵנִי וּמִשְׁתַּתֵּף עִימוּ בְּעֵינָיו, [וְכִלְשׁוֹן הַמַּגִּיד:]

"כִּי הָעֲשִׂיר אֵינוֹ מֵרַחֵם עַל הָעֵנִי כִּי אִם עַל יְדֵי שֶׁמִּצַּיִר בְּעֲצֻמוּ מְדַרְיַגַּת הָעֵנִי וְיִוֹרֵד לְסוֹף מְדַרְיַגְתּוֹ, כִּיּוֹן שֶׁבִשְׁעָה שֶׁהָעֲשִׂיר מִצַּיִר אֶת דְּרַגַּת הָעֵנִי וְצַעְרוֹ, וְהוּא מְכִיר וּמִתְחַבֵּר אֶל חֶסְרוֹן הַדַּעַת שִׁישׁ לְעֵנִי בְּאוֹתוֹ עֵינֵי שֶׁחָסַר לוֹ דַּעַת לְהַשְׁלִים מִיְדוּתוֹ, נִמְצָא שֶׁהַדַּעַת שֶׁלּוֹ נִמְשַׁכְת לְאוֹתָהּ מְדַרְיַגָּה שֶׁל הָעֵנִי.

כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (שְׁמוֹת ב כה) 'וַיְרֵא אֱלֹקִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּדַע אֱלֹקִים, וַפִּרֵשׁ רִשִׁי' ז' ל' נָתַן לֵב עֲלֵיהֶם וְלֹא עָלֵיהֶם עֵינָיו, זוֹ הִיא הַמְּשֻׁכָּה רְאוּשׁוֹנָה. תְּחִילַת הַגְּאוּלָּה הִיתָה בְּכך שֶׁלֹּא הָעֵלִים עֵינָיו, כְּמִשָּׁל הָעֲשִׂיר שְׁכָדִי לְהַמְשִׁיךְ בְּפוּעַל אֶת הַשְּׁפַע שֶׁל הַדַּעַת לְעֵנִי צָרִיךְ שֶׁתְּחִילָה יִתֵּן לֵב אֶל הָעֵנִי לְהִתְחַבֵּר אֵלָיו, שִׁיקְבַע בְּלָבוֹ שְׁעוֹנָיו נוֹגַע לְלָבוֹ, וְזֶהוּ מָה שֶׁכָּתַב רִשִׁי 'לֹא הָעֵלִים עֵינָיו' כְּלוּמַר שֶׁנִּתְחַבֵּר אֵלֵיהֶם לְרֹאוֹת בְּצַעֲרָם. נִמְצָא גְאוּלַּת יִשְׂרָאֵל מִמְצָרִים הִיתָה עַל יְדֵי שֶׁהִקְב"ה חָשַׁב בְּצַעֲרֵי יִשְׂרָאֵל, וְזוֹ הִיא שׁוֹרֵשׁ הַמְּשֻׁכָּה (שְׁנִשְׁלַם אַחֵר כֵּךְ כְּשֶׁנִּמְשַׁר אֵלֵיהֶם הַדַּעַת), וְנִתְחַבְרוּ יִשְׂרָאֵל עִם עוֹלָם הַמְּחֻשְׁבָּה וְהַרְצוֹן.

וְכִיּוֹן שְׁנוֹתוֹ הָעֲשִׂיר בְּדַעַת - בְּאוֹתָהּ מִידָה שֶׁחָסַר לְעֵנִי, יֵלֵב עַל הָעֵנִי בְּהַמְשַׁכָּה זֹאת הָרִאוּשׁוֹנָה שֶׁהִיא בְּמַחֲשַׁבָּה שֶׁמִּצַּיִר עֵינָיו בְּלָבוֹ, זֶה נִקְרָא אֶצֶל הָעֵנִי עָלֶיהָ לְשִׁרְשׁוֹ לְהִתְמַתֵּק שֶׁהָעֵנִי מִתְחַבֵּר עִם הַשׁוֹרֵשׁ שֶׁל הַשְּׁפַע שֶׁעֲתִיד לְמַלְאוֹתוֹ וְלִיתֵן לוֹ מָה שֶׁצָּרִיךְ, הִיינוּ שֶׁדְּרַגַּת הָעֵנִי כְּלוּלָה עַל יְדֵי מַחֲשַׁבְתוֹ שֶׁל הָעֲשִׂיר - בְּדַעַת הַשְּׁלִימָה שֶׁכָּבֵר שׁוֹרָה עַל הָעֲשִׂיר וְנִמְשַׁכְת גַּם לְעֵנִי עַל יְדֵי הַתְּחַבְרוֹתוֹ אֶל לֵב הָעֲשִׂיר, כִּי פִּיּוֹן שְׁבִיּוֹדוֹ שֶׁל הָעֲשִׂיר לְהִיטִיב עִמּוֹ לְלַמְדוֹ אוֹתוֹ עֵינֵי שְׁכָלִי שֶׁחָסַר לְעֵנִי בְּדַעַת, נִמְצָא שֶׁמַּחֲשַׁבְתוֹ שֶׁל הָעֲשִׂיר בְּדַעַת, שֶׁמִּשֶּׁם מִתְחִיל הַמְּשַׁכְת הַדַּעַת לְעֵנִי נִקְרָא שִׁרְשׁוֹ, כִּי שָׁם טוֹבוֹ הַשְּׁלֵמַת הַחֶסְרוֹן שֶׁל הָעֵנִי גְנוּז. וְהִנֵּה הַמְּשֻׁכָּה זוֹ אֵין לָהּ עוֹד הַתְּגַלּוֹת, כִּי הִיא עֲדִין בְּלֵב הָעֲשִׂיר וְהִיא רַק בִּכּוּח' וְלֹא בְּפוּעַל, שֶׁאֵפִילוֹ בְּמַחֲשַׁבְת הָעֲשִׂיר עֲצֻמוּ עֲדִיין לֹא נִתְגַּלּוּ רַחֲמִים עַל הָעֵנִי.

וְאַחַר כֵּן נַעֲשֶׂה הַמְּשֻׁכָּה שְׁנִיָּה, וְהוּא הַהֲטָבָה בְּעֲצֻמָּה בְּפוּעַל שֶׁמִּטִּיב לוֹ הָעֲשִׂיר בְּכך שֶׁהוּא מֵרַחֵם עָלָיו וּמִלְמַדוֹ דַּעַת, וְהִנֵּה הַמְּשֻׁכָּה זוֹ הָרִאוּשׁוֹנָה נִקְרָא יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא נַעֲלָם וְיֹתֵר, שֶׁהִיא עֲדִיין בְּדַעַת הָעֲשִׂיר, לְכֵן אֵינוֹ מִתְגַּלֵּה עַד הַמְּשַׁכָּה הַשְּׁנִיָּה שֶׁנִּתְרַחַב דַּעַתוֹ שֶׁל הָעֵנִי בְּדַעַת. וְהַמְּשֻׁכָּה (הָרִאוּשׁוֹנָה) [הַשְּׁנִיָּה] שְׁבוּ כְּבֵר נִתְגַּלְתָּה לְפוּעַל מִידַת טוֹבוֹ וְרַחֲמָנוּתוֹ שֶׁל הָעֲשִׂיר נִקְרָאת

עדיין בפועל על ידי בחינתו של יעקב שהיא המשכת השפע בפועל ממש לבני ישראל, **כִּי אָם נִיצַח רַק אֶת בַּחֲנִית שָׂרוּ שֶׁל עֵשָׂו, דְּהֵיִינוּ פְּרִיּוֹ מִמַּעַל** בתחילת שורש המשכת הפרי מהשורש שהוא המשכה הראשונה, שעל ידי התחברות זאת בטל שורש כוחו של עשיו, ולכן **כְּתִיב פְּנִיאַל בְּיָד, בְּהַעֲלֵם** כיון שהמשכה של 'פני א-ל' שהעשיר הוא הקב"ה פונה אל העני שהם נשמות ישראל ומאיר פניו אליהם, היא רק במחשבה.

וְאַחַר כֵּן כְּתִיב (בראשית לבלב) **וַיִּזְרַח לּוֹ הַשֶּׁמֶשׁ כְּאִשֶּׁר עָבַר, דְּהֵיִינוּ שְׂעֵבֵר הַמְּשָׁכָה שְׁנִית** מהמחשבה שכבר נמשכה - **לְהַתְּגַלּוֹת**, שספירת התפארת נקראת 'שמש', **וְהָיָה לוֹ פָּחַ שְׂיִגְבִיר יָדוֹ עַל עֵשָׂו** ולא רק במחשבה אלא גם בפועל ממש, **עַל כֵּן קָרָא הַמְּקוֹם פְּנִיאַל בְּיָד** שהיא המשכה לתוך המידות ולרחמים בפועל שהיא בחינת ו' - תפארת, **שְׂפָכֵר נִמְשָׁךְ בְּהַתְּגַלּוֹת**.

יוסף שהיא ההתקשרות בין המשפיע למקבל. ורבינו מאריך בזה כאן לבאר שההטבה אינה כמו בגשמיות על ידי נתינה, אלא היא השפעה רוחנית של חכמה שהיא על ידי התחברות, מכח מידת יוסף.

וְאַחַר כֵּן, כְּשֶׁנִּתְגַּלְּהַ הַמְּדָה הַהוּא מְעַשִּׂיר לְעֵנִי, אִזְ נִקְרָא יַעֲקֹב שהיא מידת הרחמים - מידת התפארת הנרמזת כידוע באות ו' של שם הוי"ה (הנמשכת מכח ה'חכמה' וה'בינה' שהם אותיות י' ה' בשם הוי"ה). **וְזֶהוּ לֹא עֵייל בְּלִי ו' שְׁנִית** בחינת ההתקשרות הנקראת ו', אינה מאירה בשלימות בלי ו' שניה שהיא המשכה במידת הרחמים שהיא בחינת יעקב המחברת בפועל בין המשפיע למקבל כבריך התיכון, **דְּהֵיִינוּ שְׁנִי הַמְּשָׁכוֹת הַנְּזָכֵר**.

וְזֶהוּ מִתְחַלְּהַ, כְּשֶׁגְבַר יַעֲקֹב עַל שָׂרוּ שֶׁל עֵשָׂו, עַדִּין לֹא הָיָה לוֹ הַתְּגַלּוֹת ליעקב מהמשכה ראשונה שהיא במחשבה, להמשכה שניה שהיא בפועל, **כִּי לֹא הָיָה עַדִּין הַתְּגַלּוֹת**

יַעֲקֹב, והיא ההטבה לעני בפועל, הנקראת בתואר 'יעקב' כיון שהיא נגמרת, ובחינת 'עקב' הוא כינוי לגמרו של דבר. ואע"פ שביאר רבינו לעיל שההמשכה שניה היא ההטבה בעצמה, שנותן לעני, כלומר שמלמדו דעת, בדיבור הבא מבאר רבינו חילוק נוסף דק ועמוק בתוך ההמשכה השניה גופא, שיש בה את הפעולה כפי שהיא מצד המשפיע ויש את התוצאה כפי שהיא ניכרת בכליו של המקבל, שפעולת ההתקשרות מהעשיר לעני שהם בבחינת רב ותלמיד או אב ובנו המתחברים יחד בדעת, היא בחינת יסוד שהוא היחוד, ואילו מצד התוצאה שהיא ההשפעה כפי שניכרת ומתקבלת מצד העני היא הדעת שמקבל, והדעת הוא בחינת יעקב.

וּבְאֵמַת פַּעוֹלַת הַהַמְּשָׁכָה עֲצָמָה נִקְרָא יוֹסֵף "עצם ההמשכה" החיבור בין ההמשכה הראשונה שהעשיר חושב על העני אל ההמשכה השניה שהיא הרחמים, הוא ההתקשרות, שהוא המעבר בין ההמשכה הראשונה אל השניה, וזהו עצמות ההמשכה דהיינו החיבור בין המחשבה הראשונה אל המחשבה השניה שהיא הרחמים בפועל, ומכח ההתקשרות בין העשיר לעני נמשכת בחינת יעקב שהיא הדעת המתפשטת ונמשכת ממשפיע למקבל, **וְזֶהוּ תְּלֻדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף**, שההמשכה השניה שהיא בחינת יעקב נמשכת מכח בחינת יוסף הנזכרת, וזהו תולדות יעקב - כח מידת ההולדה שממנה נולדת מידת יעקב, היא בחינת יוסף, **אֲךָ הַהֲטָבָה עֲצָמָה**, מציאות ההטבה שמלמדו דעת בפועל, **נִקְרָאת יַעֲקֹב** כיון שהיא נמשכת לגילוי מכח ההמשכה הראשונה, והיא בחינת 'עקב' ורגל להמשכה הראשונה, וגם מהותה היא התגלות הדעת למטה בדרגה התחתונה שהיא 'עקב'.

וְהִנֵּה הַהֲטָבָה, מְאִיְזָה מְדָה שְׁתֵּיהֶם באופן פרטי מכל מידה ומידה, **שְׂרָשָׁה הִיא** משורש כל המידות דהיינו **מִחְכָּמָה, כִּי הַחְכָּמָה תַּחְיָה בְּעֵלְיָה** (קהלת ז"ב), והיא שורש כל צינורות החיות שנמשכים דרך כל המידות.

וענין זו היא הקדמה לכך שרבינו ממשיך ומבאר שגם בבחינת ההטבה שיוצאת כבר לפועל, יש שני חלקים, האחת היא כאשר היא עדיין בבחינת חכמה, היינו יחוד במחשבה שבה ההשפעה מתקבלת רק בעולם המחשבה, והשניה היא כשהיא נעשית עצם מעצמיו של המקבל לאחר שכבר נתקבלה בו בשלימות:

והיא התעוררות ההטבה מה שמשים לבו להשתתף בצער העני היא **הַשְּׂפָעָה הַזְּרָעִית** התעוררות הראשונה להתחבר אל העני, שהיא בגדר זרע האב היוצא ונמשך מהמוח **הַנְּמֻשְׁכָּת לְיוֹסֵף** שנמשכת לאחר הסדר הראשון של ההמשכה שנותן העשיר לב להתבונן על ידי בחינתו של יוסף המעוררת את ההמשכה, **דְּהֵיִינוּ הַמְּחַשְׁבָּה הַנְּזָכֵר** המתחברת עם הדרגות הנמוכות שהם בחינת 'עני', על ידי בחינתו של

בס"ד

מהדורה חדשה מפוארת, מאידת עינים, שלא נראה נמזתה

אור המאיר המבואר

ממוהר"ר זאב וואלף מזוטאמור

מחשבות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 להשיג בחנויות הספרים

